

Referanser:

Arkivsak: 18/05011-3

Saksdokumenter:

Mal for introduksjonskurs for leke gudstjenesteledere

Skolering av leke gudstjenesteledere

Sammendrag

Noen ganger og noen steder vil det være behov for at ikke-ordinerte får oppgaven som leke gudstjenesteledere, med eller uten fullmakt til sakramentsforvaltning, for kortere og lengre perioder, for at menighetens gudstjenesteliv skal kunne opprettholdes. For at dette skal gjøres på en god måte, er det viktig at de først får opplæring. Det er lokale ordninger for dette flere steder, men kan være nyttig om det utarbeides en felles mal for slike kurs.

Forslag til vedtak

Bispemøtet drøftet rekruttering og bruk av leke gudstjenesteledere og opplæring av slike, og ga sin tilslutning til det utarbeidede veiledningsmaterialet til bruk for slik opplæring, med de endringer som kom fram i møtet. Bispemøtets sekretariat og den nedsatte arbeidsgruppen gis mandat til å arbeide videre med dette materialet.

Saksorientering

Bakgrunn

Med den rekrutteringsutfordringen vår kirke står overfor flere steder i landet, vil det i mange menigheter oppleves at det ikke er nok presterressurser for å opprettholde menighetens gudstjenesteliv. Det er allerede en praksis med at egnede ikke-ordinerte holder forenklete prekengudstjenester uten sakramentsforvaltning, eller får fullmakt av biskopen til å være leke gudstjenesteledere med sakramentsforvaltning for kortere og lengre perioder. Dette behovet vil trolig øke i tiden framover. For at dette skal kunne gjøres på en god måte, er det viktig at de først får opplæring. Det er allerede lokale ordninger for dette flere steder.

Bispemøtet hadde på sitt møte i februar 2019 til behandling en sak om å utarbeide en felles mal for slike kurs. Det ble lagt fram et forslag til tema som vil være viktige å ha med i slik opplæring, som ble grunnlag for en diskusjon. Der ble det påpekt at også homiletikk og bibelbruk er et sentralt tema som må være del av et slik kurs, og at de som får oppgaven

med å lede gudstjenester, både med og uten fullmakt, må få god veiledning i det å faktisk være en gudstjenesteleder

Følgende tema vil være viktige i slik opplæring:

- Hva er gudstjeneste?
 - Menighetens hovedsamling, og det alt annet arbeid går ut fra.
 - Gud kaller de mange forskjellige *jeg* til et felles *vi*. Vi er sammen for Guds ansikt.
- Homiletikk og bibelbruk
- Gjennomgang av liturgien
 - Gudstjenestens to deler: *Ordet*, som har sitt utgangspunkt i synagogegudstjenesten, og *Nattverden*, som har sitt utgangspunkt i Jesu siste måltid med disiplene.
 - Ledd for ledd, med forklaring og opphav.
 - Hvilke ledd må alltid være med?
- Beslutningsmyndighet vedrørende liturgi
- Liturgen som *leder*.
 - Samarbeid med organist, kirketjener og andre medvirkende i gudstjenesten. De enkeltes ansvarsområder.
 - Liturgens overordnede ansvar for forberedelse og gjennomføring, og se til at alt er lagt til rette.
 - Nødvendig opplæring av medliturg
 - Å lede menigheten
- Kunstneriske uttrykk i gudstjenesten, sammenhengen mellom liturgi, salmer og tekst/preken.
- Kirkerommets utforming og ulike deler, kirkekunst.
- Liturgiske klær
- Kirkeåret og liturgiske farger
- Posisjonering og orientering i kirkerommet
- Stemmebruk og formidling

Opplæring i disse temaene vil ha mye å hente ved å ta utgangspunkt i gudstjenesteboken for Den norske kirke. Her finner man liturgien og alminnelige bestemmelser, men mye nyttig stoff finnes også i del VI: Gudstjenesten. Hellig handling, hellig tid, hellig rom., og i veiledningene.

Omfanget og organiseringen av slik opplæring må også diskuteres. Der det finnes slike ordninger i dag er det éndagskurs på prostnivå (?), gjerne lagt til lørdag, med lokalt ansvar for oppfølging og øvelse. Hvordan man best organiserer det, og hvilket nivå opplæringen legges på, vil variere fra sted til sted, alt etter hvor mange som er omfattet av en slik ordning. Det er gjerne den lokale prest, i samarbeid med menighetsrådet, som foreslår egnede personer som kan fungere som leke gudstjenesteledere. Ansvaret for opplæringen kan ligge hos den lokale prest, men det vil være mer naturlig at dette er prestens ansvar. Lokal prest får ansvar for oppfølging og øvelse.

Det finnes slike ordninger også i andre kirker, og noen har mye mer omfattende ordninger. Eksempler er i Church of England og De lutherske kirkene i Tyskland. Det kan diskuteres om dette må bli mer omfattende også i vår kirke, men man også være varsom med å la dette bli noe som kommer i stedet for arbeidet med rekruttering av kvalifiserte prester, og en slags undergraving av presteutdannelsen.

Det har blitt satt sammen en arbeidsgruppe for å utarbeide en mal for kursopplegg, med utgangspunkt i et kurs som har blitt gjennomført i Bjørgvin. Den hadde et arbeidsmøte 2.mai, der det vedlagte forslaget ble utarbeidet. Gruppen drøftet innholdet i en slik kursmal, basert på erfaringer som er blitt gjort ved gjennomføring av slike kurs. Deltakerne har vært, og vi være, personer med ulike utgangspunkt og erfaringer med gudstjeneste. Man trenger god tid til å jobbe igjennom hva en gudstjeneste og liturgi er. Her har man sett at ikke minst rolleforståelse er viktig. Dette gjelder både med tanke på roller og hvem som har ansvar for hva i en gudstjeneste, og hva en rolle som lek gudstjenesteleder innebærer. Ved å tydeliggjøre at det er det man er og ikke «liksomprest», får man avklart hva man skal gjøre og ikke gjøre, og man kan forebygge urealistiske forventninger. Under dette temaet ligger

også forskjellen på å ha fullmakt til sakramentsforvaltning og ikke, forskjellen på å være prestevikar og å ha en frivillig tjeneste i tillegg til de forordnede gudstjenestene, og å skille mellom disse og vigslede medarbeidere som også har tjeneste i gudstjenesten. Når det gjelder undervisning i homiletikk, er det et tema som er større enn det det er rom for på en enkelt kursdag. Her har man tatt utgangspunkt i den enkeltes erfaring og tanker om hva som er en god eller dårlig preken, og sagt noe om det mest grunnleggende om hvorfor man skal forkynne, og gitt noen enkle verktøy. Dette bør følges opp. Det bør også vurderes om man bør finne tid til troslære.

De praktiske rammene rundt kurset vil måtte variere ut fra geografi og andre praktiske hensyn. Arbeidsgruppen anbefaler at man har totalt tre kursdager, fordelt over en viss tid. Det som foreligger er en mal for et endags innføringskurs, der prostens har hovedansvaret, men at man eventuelt kan bruke andre egnede prester som kursholdere. Praktisk øvelse skjer lokalt med den lokale soknepresten. Innføringskurset kan så bli fulgt opp med én kursdag med fokus på liturgi og praktisk gudstjenesteledelse og –forberedelse, og én kursdag med fokus på forkynnelse og homiletikk.

Av andre viktige moment som kom fram i diskusjonen i arbeidsgruppa, kan det trekkes frem at de som får oppgaven som leke gudstjenesteledere, både med og uten fullmakt, må ses på som menighetenes medarbeidere, at de går inn i en fast form for tjeneste i menigheten. Det er menigheten som foreslår, eller kaller, de som sendes på kurs, og de bør bes for og presenteres i en gudstjeneste. Det er også viktig at de følges opp og at de brukes, slik at de får øvelse og at man sikrer trygghet og kvalitet. Man kan også vurdere om sokneprestene i det området der disse går inn i tjeneste skal være med på kurset, slik at det blir lettere for dem å følge opp.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Skriv inn teksten her